

רשומות

הצעות חוק

27 בנובמבר 2000

2943

כ"ט בחשוון התשס"א

עמוד

176	הצעת חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (תיקון מס' 8) (הרחבת תחולה והכשרת ראיות), התשס"א-2000
179	הצעת חוק הפיקוח על המטבע (תיקון מס' 4), התשס"א-2000

מבוא

החוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התש"ו-1955 (להלן – חוק הגנת ילדים), קובע, כי ילדים עד גיל 14, הנחקרים באשר לעבירות מסוימות, כפי שיפורט להלן, ייחקרו על ידי חוקרי ילדים (סעיף 4); כן קובע החוק, כי ילדים כאלו לא יעידו בבית משפט, אלא ברשות חוקר הילדים (סעיף 2), וכי העדות בפני חוקר הילדים וזיכרון הרבירים או הדוח שרשם החוקר יהיו קבילים בבית המשפט (סעיף 9).

חוק הגנת ילדים חל במקורו על עבירות מין, זנות ותועבה, וכאשר היה מדובר בעבירה של הורה כלפי ילדו, הוא חל גם על הפרת חובה כלפי ילדו לפי סעיף 337 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), תקיפת קטין הגורמת חבלה חמורה או חבלה של ממש והתעללות בקטין לפי סעיפים 336 ו-368 לחוק העונשין.

בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (תיקון מס' 6), התש"ס-1999 (ס"ח התש"ס, עמ' 30) (להלן – תיקון מס' 6), הורחבה תחולת ההסדר כדלקמן:

לגבי עבירות שבהן חל חוק הגנת ילדים לפני כניסתו לתוקף של תיקון מס' 6 רק כאשר בוצעו על ידי הורה כלפי ילדו, הורחבה תחולת ההסדר לכל אחראי על קטין, כהגדרתו בסעיף 368 לחוק העונשין, נוסף על כך הוחל ההסדר שבחוק הגנת ילדים על כל העבירות נגד הגוף.

ההרחבות, כפי שנתקבלו במסגרת תיקון מס' 6, ייכנסו לתוקף בתחילת ינואר 2001.

החלת החוק על כל העבירות נגד הגוף מקורה בהסתייגות לתיקון מס' 6, שבאה להגביר את היקף ההגנה על ילדים. הרחבה ניכרת זו הובילה לכמה בעיות הטעונות תיקון.

ראשית, ההסדר שבחוק הגנת ילדים, המאפשר מצב שבו חוקר ילדים יעיד במקום הילד, מהווה סטייה מדיני הראיות הרגילים, ויש בו כדי לגרום לפגיעה חמורה בזכויות הנאשם וביכולתו לנהל חקירה נגדית ולהתגונן בפני ההאשמה. החלת הסדר זה על היקף רחב של עבירות, לזכות עבירות קלות יחסית, או כאלה שהילד אינו מעורב בהן אישית, עלולה לפגוע באיזון שבין זכויות הנאשם לבין טובת הילד.

שנית, ההרחבה חלה גם על ילדים-חשודים, בעוד שכוונתה היתה להגן על ילדים שהם מתלוננים ועדים.

שלישית, הרחבת החוק דורשת הרחבת מערך חוקרי הילדים בהתאם, שכן הגדלת העומס על מערך החקירה בלא תוספת מתאימה של תקציב וכוח אדם תפגע ביכולת החקירה. התיקון המוצע בא לבטל את ההחלה הגורפת של חוק הגנת ילדים על כל העבירות נגד הגוף, ובמקומו להציע הרחבה מתונה יותר.

כך, מוצע לכלול בגדר ההסדר שבחוק עבירה של תקיפת קטין, שגרמה לו חבלה חמורה או חבלה של ממש, ועבירה של התעללות בקטין, כל זאת כאשר הנחקר הוא ילד מתחת לגיל 6, והוא הנפגע בעבירה (סעיף 11 המוצע). הסיבה לבחירתו של גיל 6 היתה הקושי לגבות עדות מילדים שמתחת לגיל בית הספר, ורק נפגעי עבירה ולא עדים נכללו בכך, כדי שלא להרחיב את החוק מעבר למקרים הקשים ביותר, שבהם הילד עצמו מעורב בעבירה כקרובן לה.

שינוי מוצע נוסף הוא הרחבת חוק הגנת ילדים לגבי העבירות הנלוות לעבירות שעליהן חל החוק. הרחבה זו נועדה למקרים שבהם מעורבת בעבירה, שעליה חל החוק, גם עבירה אחרת, שעליה החוק לא חל. הטעם להצעה זו טמון בקושי המעשי להפריד בין שתי העדויות, שכן לעתים מדובר במסכת עובדתית אחת או בעבירה, הקשורה מטבעה לעבירה האחרת.

הצעת חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (תיקון מס' 8) (הרחבת תחולה והכשרת ראיות), התשס"א-2000

1. בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) התשט"ו-1955 (להלן - החוק העיקרי), בסעיף 1, והגדרות "עבירה נגד המוסר" ו"עבירה נגד הגוף" - יימחקו.
2. אחרי סעיף 1 לחוק העיקרי יבוא:
- "עבירה נלווית 1.א. (א) בסעיף זה -
- "עבירה נלווית" - עבירה נוספת לעבירה המנויה בתוספת, שנעברה במהלך ביצוע העבירה המנויה בתוספת או בקשר אליה, בין אם על ידי האדם החשוד בביצוע העבירה המנויה בתוספת ובין אם על ידי אדם אחר, ובלבד שהילד נחקר לפי חוק זה על העבירה המנויה בתוספת.
- (ב) לענין חוק זה, דין עבירה נלווית כדין עבירה המנויה בתוספת."

ד ב ר י ה ס כ ר

להרחיב את תחולת חוק הגנת ילדים לגבי כמה עבירות, המפורטות בסעיף 11, אך לא באופן גורף אלא במשורה.

נוסף על האמור, מוצע לבטל את השימוש במונח "עבירות נגד המוסר", שנבע מתפיסה ולפיה עבירות מין מהוות פגיעה במוסר של הקרבן, ואינו מתאים עוד לגישה הרווחת כיום, לפיה בקרבן עבירות מין לא דבק כל רכב. נוסף על כך, מונח זה אינו מתאים לעבירות אלימות, שאף הן נכללות בחוק הגנת ילדים.

סעיף 2 מוצע לקבוע שהוראות חוק הגנת ילדים יחולו גם לגבי עבירות, הנלוות לעבירות, שעליהן חל החוק כיום. קיימים מקרים רבים, שבהם נלווית לעבירה שעליה חל החוק, עבירה נוספת, כך למשל, כאשר עבירת אלימות נלווית לעבירות מין. דוגמאות נוספות הן עבירות של איומים ועבירות שונות של שיבוש עשיית משפט, שנעברו בקשר לגילוי, לחקירה או לעדות בעבירות שעליהן חל החוק. במקרים אלו נוצר לעתים מצב, שבו הילד מוגן על ידי החוק בכל הקשור לעבירה שבתחולתו, אך אינו מוגן כאשר לעבירה הנלווית לה. במקרים רבים קשה ואף בלתי אפשרי לפצל את העדות, ולהעיד את הילד רק על אותו חלק ממסכת העובדות, שאינו נכלל בגדר החוק. האפשרות האחרת היא ויתור מלכתחילה על העדות לגבי העבירה הנלווית. לאור כל האמור, מוצע להחיל את החוק גם על עבירות הנלוות לעבירות שעליהן הוא חל.

על פי המוצע, תוגדר עבירה נלווית כעבירה, שבביצועה חשוד אותו אדם כלפי אותו ילד, או שבוצעה במהלך אותו אירוע, בין אם על ידי אותו אדם ובין אם על ידי אדם אחר.

סעיפים 1 כאמור במבוא, החל חוק הגנת ילדים על 3 עד 10 כל העבירות נגד הגוף, דהיינו, כל פרק י' שבחוק העונשין, הדין בפגיעות בגוף. פרק זה כולל מגוון נרחב ביותר של עבירות, החל ברצח, הריגה ועבירות מין, וכלה בעבירות מסוג של הפסקת הריון וכדומה, וכל אלו נכללו בחוק הגנת ילדים כתוצאה מהתיקון. כמו כן, לפי לשון התיקון, הוא יחול גם על נאשמים בעבירות נגד הגוף.

החלה זה של חוק הגנת ילדים היא רחבה ביותר. בהסדר של חוק הגנת ילדים, ולפיו חוקר ילדים יכול להעיד במקום הילד, יש משום פגיעה קשה ביותר בהגנתו של הנאשם, בזכויותיו וביכולתו לנהל חקירה נגדית. למרות פגיעה זו, מוחל ההסדר במקרים קיצוניים, שבהם באיזון בין זכויות הנאשם לבין הגנת שלומו של הילד, הועדף השיקול של הגנת הילד; כך נעשה לגבי עבירות מין, עבירות אלימות שנעשו על ידי אחראי על הילד, ובהתאם למוצע, עד גיל 6, גם כשבוצעו על ידי אדם שאינו אחראי על הילד.

ואולם הרחבה כה רבה כפי שנעשתה במסגרת תיקון מס' 6 יש בה כדי לפגוע קשות בזכויות הנאשם גם במקרים שבהם ספק אם הגנת שלומו של הילד מצדיקה זאת; כך, למשל, כאשר מדובר בעבירה שאינה חמורה ביותר, ולכן הפגיעה בנאשם שעלולה להיגרם כתוצאה מאי הערת הילד, עלולה להיות חמורה לא פחות מהנוק האפשרי לילד, כתוצאה מההערה.

קיימים מקרים, השנויים במחלוקת, כגון, כאשר הילד עד לעבירת אלימות קשה. גם במקרים אלו, לפי המוצע, אם הילד אינו הקרבן עצמו, הועדף השיקול של הגנת זכות הנאשם לחקירה נגדית; עם זאת, מוצע

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

- תיקון סעיף 2 3. בסעיף 2(א) לחוק העיקרי, במקום "מעשה עבירה נגד המוסר או עבירה נגד הגוף" יבוא "עבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 4 4. בסעיף 4 לחוק העיקרי, ברישאה, במקום "במעשה עבירה נגד המוסר או עבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 6 5. בסעיף 6 לחוק העיקרי -
- (1) בסעיף קטן (א), במקום "בעבירה נגד המוסר או בעבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת";
- (2) בסעיף קטן (א2)4, במקום "עבירה נגד המוסר או עבירה נגד הגוף" יבוא "עבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 6א 6. בסעיף 6א לחוק העיקרי, במקום "בעבירה נגד המוסר או בעבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 7 7. בסעיף 7 לחוק העיקרי, במקום "בעבירה נגד המוסר או בעבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 8 8. בסעיף 8 לחוק העיקרי, במקום "בעבירה נגד המוסר או בעבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 9 9. בסעיף 9(א) לחוק העיקרי, במקום "בעבירה נגד המוסר או בעבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת".
- תיקון סעיף 10א 10. בסעיף 10א(1) לחוק העיקרי, במקום "בעבירה נגד המוסר או בעבירה נגד הגוף" יבוא "בעבירה המנויה בתוספת".
- תיקון התוספת 11. בתוספת לחוק העיקרי, בפסקה (כ), בסופה יבוא "זאם הנחקר הוא ילד מתחת לגיל 6, שנפגע בעבירה לפי סעיפים 3368 או 3368 - גם אם העבירה נעברה על ידי אדם, שאינו האחראי על הקטין".
- הכשרת ראיות -
הוראה מיוחדת 12. על אף הוראת סעיף 5א לחוק העיקרי, עדות בעבירה נגד המוסר, שנגבתה ונרשמה בידי חוקר ילדים לפני יום ג' בחשון התשס"א (1 בנובמבר 2000), ותועדה בהקלטה קולית, וכן זיכרון דברים או דין וחשבון לענין חקירה שתועדה כאמור, אשר נרשמו בידי חוקר הילדים בשעת החקירה או אחריה, לא ייפסלו בשל כך בלבד שהעדות לא תועדה באמצעות וידאו.

דברי הסבר

סעיף 12 ביום 9.6.2000 נכנס לתוקף סעיף 5א לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955, ולפיו, ככלל, יש לתעד חקירת חוקר ילדים בעבירה נגד המוסר באמצעות וידאו. בשל אילוצים תקציביים נערך משרד העבודה והרווחה להקליט חקירות כאמור בוידאו רק ביום 1.11.2000. לכן, מוצע להכשיר את העדויות שנגבו עד לאותו יום, אם תועדו בהקלטה קולית, כדי למנוע טענות נגד קבילותן כראיה בבית משפט.

סעיף 11 מוצע להרחיב את תחולת חוק הגנת ילדים לגבי ילדים מתחת לגיל 6, שנפגעו בעבירות של תקיפת קטין הגורמת חבלה חמורה או חבלה של ממש (סעיף 3368 לחוק העונשין) והתעללות בקטין (סעיף 3368 לחוק העונשין).

נראה שפגיעותם הרבה של ילדים עד גיל 6 והקושי לגבות מהם עדות מצדיק הפעלת ההסדר שבחוק הגנת ילדים לגביהם גם במקרים שבהם מבצע העבירה אינו ההורה או האחראי.

13. (א) תחילתם של סעיפים 1 עד 10 ביום 1 בטבת התשס"א (1 בינואר 2001). תחילה

(ב) תחילתו של סעיף 11 ביום 1"א בתמוז התשס"א (1 ביולי 2001).

דברי הסבר

243. כיוון שהתיקון הנוכחי בא לשנות היקף תחולה זה, מוצע שתחילתו לגבי הסעיפים המבטלים את הסעיפים האמורים בתיקון מס' 6, תהיה באותו תאריך. לגבי הסעיפים המרחיבים את היקף חוק הגנת ילדים, תאריך התחולה מוצע בהתאם לצורכי התארגנות מערך חוקרי הילדים.

סעיף 13 סעיפי תיקון מס' 6, הקובעים את העבירות שייכללו בחוק הגנת ילדים, אמורים להיכנס לתוקף ביום 1 בטבת התשס"א (1 בינואר 2001). זאת כפי שנקבע בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) (רחיית תחילה) (תיקון), התש"ס-2000 (ס"ח התש"ס, עמ' 2000).

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם הממשלה:

הצעת חוק הפיקוח על המטבע (תיקון מס' 4), התשס"א-2000

1. בחוק הפיקוח על המטבע, התשל"ח-1978, בסעיף 1, בהגדרה "תושב ישראל", תיקון סעיף 1 בפסקה (1), במקום "למעט מי" יבוא "ובלבד", במקום "לא שהה" יבוא "שהה" ובמקום "60 ימים" יבוא "180 ימים".

דברי הסבר

האחרונים שקדמו לביצוע פעולה, עסקה או למילוי חובה אחרת לפי חוק זה לא שהה בישראל או באזור תקופה העולה על 60 ימים, ברציפות או לסירוגין.

בעקבות הניסיון שנצבר מאז כניסתו לתוקף של תיקון מס' 3 לחוק, לפני למעלה משנה, מוצע לשנות את ההגדרה "תושב ישראל" ולצמצמה, באופן שרק מי שנמצא בישראל יותר מ-180 ימים בשנים עשר החודשים שקדמו לביצוע פעולה או עסקה או למילוי חובה אחרת לפי החוק ייחשב לתושב ישראל.

בחוק הפיקוח על המטבע (תיקון מס' 3), התשנ"ט-1998 (ס"ח התשנ"ט, עמ' 23), הוחלפה ההגדרה "תושב ישראל" שבסעיף 1 לחוק הפיקוח על המטבע, התשל"ח-1978.

בין השאר נקבע בהגדרה בפסקה (1) כי תושב ישראל הוא: "אזרח ישראלי, או מי שנמצא בישראל או באזור על פי אשרת עולה או תעודת עולה, או על פי רשיון לישיבת קבע, למעט מי שבשנים עשר החודשים

¹ ס"ח התשל"ח, עמ' 1088; התשל"ט, עמ' 23.

